

جرائم مطبوعاتی PRESS CRIMES

ارائه کننده:

فیصل کریمی، استاد ژورنالیزم کهکشان شرق

انواع جرم رسانه‌ی

از جرایم رسانه‌ی تقسیم‌بندی متعددی شده است.

الف) جرایم مربوط به محتوای رسانه‌ها

ب) جرایم مربوط به تأسیس رسانه‌ها

الف) جرایم مربوط به محتوای رسانه ها

این دسته از جرایم شامل تخلفاتی می شود که در مورد نشر مطالب و موضوعات رسانه ها اتفاق می افتد و مربوط به محتوای رسانه ها است.

در مورد محتوای رسانه معمولاً در بین تمامی قوانین رسانه یی جهان چند مورد مشترک است .

امتناع از درج پاسخ به شکایت افراد

اگر در رسانه‌ها اتهامی به شخصی نسبت داده شود، از نظر قانون رسانه‌ها فرد حق پاسخ‌گویی را دارد.

در قانون رسانه‌های همگانی افغانستان در ماده 40 آمده است:
"مدیر مسئول مکلف است تساوی حقوق بین انتقاد کننده و انتقاد شونده را در رسانه مربوط اعم از چاپی و برقی رعایت نماید."

امتناع از درج پاسخ به شکایت افراد

همچنین در بند 2 ماده هفتم این قانون آمده است: "رسانه مربوطه بدون تأخیر جواب را طوررایگان در عین رسانه در شمار یا نشریه بعدی به نشر بسپارد."

در ماده هشتم این قانون مواردی را ذکر می کند که رسانه می تواند از نشر پاسخ خودداری کند:

1. جواب خارج از موضوع بحث باشد.
2. جواب دیرتر از نود روز به رسانه رسیده باشد.

افتراء به اشخاص، نهادهای دولتی، محاکم و اردو

اگر رسانه‌ی بی به اشخاص، نهادهای دولتی، محاکم و اردو تهمت بزند و نتواند ادعای خود را ثابت کند، جرمی سنگین مرتکب شده است.

در قوانین سایر کشورها آمده که رسانه‌ی بی که این عمل را مرتکب شود هم باید به طور رسمی عذرخواهی نموده و هم جریمه پرداخت کند.

ادامه...

در قانون رسانه های همگانی افغانستان در ماده 45 در بند چهارم آمده است:

"آثار و مطالبی که افتراء به اشخاص حقیقی یا حکمی بوده و سبب متضرر شدن شخصیت و اعتبار آنان گردد، نشر آن در رسانه ممنوع است."

ولی باید یاد آور شد که در مورد افتراء به نهاد دولتی، محاکم و اردو در قانون رسانه های افغانستان چیزی بیان نشده است.

توهين به اشخاص، نهادهای دولتی محاکم و اردو

در قانون رسانه های همگانی افغانستان نیز در بند سوم ماده 45 آمده است:

"آثار و مطالبی که موجب هتک حرمت، تحقیر و توهین به اشخاص حقیقی و یا حکمی گردد، نشر آن در رسانه ممنوع است."

در ماده های 241، 242، 246، 248 این قانون، توهین توسط رسانه ها به اشخاص و نهادهای ممنوع و جرم پنداشته می شود.

ادامه...

رسانه ها باید این موضوع را در نظر داشته باشند که با سوء استفاده از آزادی رسانه ها نمی شود به هر فرد و نهادهای که بخواهند توهین نمایند.

برای سوء استفاده نشدن از این واژه ها باید این اصطلاحات در قانون تعریف گردد.

تشویق به نفرت و تبعیض نژادی

تشویق افراد به قوم گرایی و تبعیض نژادی، وحدت ملی و امنیت عمومی یک کشور را به خطر می اندازد و رسانه ها حق ندارند به هیچ عنوان به تبعیض نژادی و خشونت را گسترش دهند.

در صورتی که رسانه ها به موضوعات تفرقه برانگیز مانند این موضوع دامن زنند، به وحدت ملی صدمه زده، عمل خلاف انجام داده اند و باید مورد توبیخ قرار گیرد.

طبق ماده 22 قانون اساسی افغانستان "هر نوع تبعیض و امتیاز بین اتباع افغانستان ممنوع است."

ادامه...

در قانون جزای افغانستان نیز در ماده های 233 و 245 آمده است:

"شخصی که مردم را به تبعیض یا تفرقه مذهبی قومی یا لسانی

دعوت نماید، مورد مجازات قرار می گیرد. همچنین شخصی که توسط

یکی از وسایل علنی به ایجاد عداوت بین افراد قبیله یا بین قبایل تحریک

نماید به جزایی که از طرف این قانون تعیین شده محکوم می گردد."

ماده 233

شخصي که مردم را به تبعيض يا تفرقه (مذهبي، قومي يا لساني) دعوت يا تحريك نمايد، حسب احوال به حبس که از دو سال بيشتر نباشد محکوم مي گردد.

ماده 245

شخصي که توسط يکي از وسايل علني به ايجاد عداوت بين افراد قبيله يا بين قبايل تحريك نمايد، به حبس قصير که از سه ماه کمتر يا جزاي نقدي که از سه هزار افغاني کمتر و از دوازده هزار افغاني بيشتر نباشد محکوم مي گردد.

تبلیغ خشونت و جنگ

رسانه ها و خبرنگاران مجاز نیستند که مطالبی را که به صورت مستقیم و یا غیر مستقیم به جنگ، خشونت، نفرت و تبعیض نژادی دامن بزند و یا مسبب و آغازگر آن باشد، به نشر برسانند.

موضوعات تفرقه بر انگیز میان گروه های مختلف مردم به هر عنوانی که باشد، خلاف ورزی و جرم شمرده میشود و غیر اخلاقی شمرده میشود.

افشاء هویت و تصاویر قربانیان

قانون رسانه های همگانی در ماده 45 در بند هفتم، افشاء هویت و پخش تصاویر قربانیان خشونت و تجاوز را به نحوی که به حیثیت اجتماعی آنان صدمه وارد نماید، توسط رسانه ها ممنوع می داند.

زیرا به حیثیت اجتماعی افراد صدمه وارد می شود و رسانه نباید تصاویر و هویت قربانیان جنایات را منتشر نمایند

تعریف طرفدارانه از جنایت ها و تخلفات

یکی از وظایفی را که نظریه پردازان برای رسانه ها برشمرده اند و وظیفه راهنمایی جامعه است.

براساس آن طرفداری رسانه ها از جنایت ها حقوق سایر افراد را به خطر انداخته و اعتبار آنان را در بین مردم کم می سازد.

در قوانین داخلی افغانستان در ماده 234 قانون جزاء آمده است که تحریک مردم به ارتکاب جرم و جنایت توسط یکی از وسایل نشرعلنی جرم محسوب می شود.

سوال و نظر

پس...

لطمه بر اصل بی گناهی افراد

یکی از اصول بسیار مهم و اساسی در هر جامعه رعایت اصل بیگناهی افراد است. زیرا تمام افراد فطرتاً بیگناه اند.

در مواردی که شخص به یک جرم مظنون است، رسانه ها به هیچ عنوان حق ندارند که کلمه محکوم و یا مجرم را در مورد آن شخص به کار ببرند.

حتی در مواردی که جرم مشهود است.

در ماه 25 قانون اساسی و در ماده 4 قانون جزای افغانستان نیز بر این موضوع تأکید شده است:

"برائت الذمه حالت اصلی است. فرد تا وقتی به حکم قطعی محکمه با صلاحیت محکوم علیه قرار نگرفته باشد، بیگناه شناخته می شود."

اصل بی گناهی افراد فوق العاده مهم است و رسانه ها به هیچ عنوان نباید این اصل را نادیده گیرند.

لطمه بر استقلال و اقتدار دستگاه قضایی

دخالت های بی مورد رسانه ها در مسایل قضایی می تواند پیامدهای سوء بر جا گذارد و بر استقلال دستگاه قضایی صدمه وارد نماید.

این جرم رسانه یی در اغلب قوانین رسانه یی جهان آمده است.

در قانون جزای افغانستان ماده های 249، 250، 251 وظایف رسانه ها را در مورد دستگاه های قضایی مشخص نموده و موارد ممنوع را بیان می کنند.

ادامه...

اگر توسط رسانه ها به مقام، حیثیت و یا سلطه قضایی در رسیدگی به دعاوی اخلاص وارد شود اگر توسط رسانه ها مطالبی نشر شود که قابلیت تأثیر بر قضات، مأمورین، شهود و افکار عامه را در بررسی قضیه مورد نظر داشته باشد به شکلی که بی طرفی اشخاص را از بین برده و به نفع و یا ضرر یکی از طرفین دعاوی باشد و به صورت عمدی این مطالب نشر شود.

ادامه...

اگر توسط رسانه ها جریان علنی دعاوی مدنی یا جزایی که از طرف محکمه سری تعیین شده باشد، نشر شود.

اگر به وسیله رسانه ها قسمتی از اجرائات قضایی که نشر آن به منظور محافظت نظم و آداب عامه توسط محکمه ممنوع شده است، نشر شود.

تعرض بر زندگی و حریم خصوصی افراد

اگر فردی به منظور جمع آوری شواهد و مدارک به حریم شخصی افراد تجاوز کند، چه خبرنگار باشد و چه فردی دیگر، یک جرم را مرتکب شده و باید مجازات شود.

در قوانین افغانستان در مورد حریم خصوصی به صورت مستقیم چیزی نیامده ولی ماده هایی هستند که به گونه یی غیر مستقیم به این موضوع اشاره دارند.

در ماده 24، 37، 38 و 40 قانون اساسی آمده است: آزادی و کرامت انسانی، محرمیت مخابرات و مراسلات اشخاص، مسکن شخصی، ملکیت شخصی از تعرض مصئون است.

همچنین در ماده های 445 و 446 قانون جزای افغانستان
نیز بر عدم افشاء اسرار زندگی شخص و محرمیت مخابرات و
مراسلات افراد تأکید شده است.

حریم خصوصی افراد را موارد ذیل تشکیل می دهند:

- الف. مخابرات و مراسلات شخص
- ب. زندگی شخصی و خصوصی افراد
- ج. مسکن شخصی

توهين به مقدسات ديني و اديان الهي

در قوانين رسانه ها در جهان مانند ساير قوانين، توهين به مقدسات ديني يك نوع جرم به حساب مي آيد.

در قانون رسانه هاي همگاني افغانستان نيز در ماده 45 در بند 1 و 2 در اين مورد آمده است:

1. آثار و مطالبی که مغایر با اصول و احکام دین مقدس اسلام باشد.

2. آثار و مطالبی که موجب توهین به ساير اديان و مذاهب باشد ممنوع است.

فاش نمودن اسرار ملی

در هر کشوری اسراری وجود دارند که باید سری بمانند؛ مانند اسرار ملی، نقشه معادن کشور، مواضع دفاعی، پایگاه های نظامی و سایر مورد حساس نظامی، سیاسی و یا اقتصاد ملی.

اگر رسانه ها این اسرار را فاش نمایند به کشور خود خیانت نموده اند مورد مجازات قرار می گیرند.

ماده 50 قانون رسانه ها:

تشویق به خودکشی

خودکشی یک عمل قبیح و ناپسند است و در بین اکثریت مردم دنیا عمل نامناسب به حساب می آید. اگر رسانه ها افراد را به خودکشی تشویق نموده و یا به تمجید از خودکشی پردازند، مرتکب یک عمل خلاف شده اند.

در مورد تشویق به خودکشی توسط رسانه ها به عنوان یک جرم رسانه ای در قوانین داخلی افغانستان چیزی به چشم نمی خورد، ولی در قوانین رسانه ای کشورهای مثل فرانسه و ... این مورد به عنوان یک جرم رسانه ای مطرح شده است.

لطمه بر استقلال، تمامیت ارضی، امنیت ملی و نظم عمومی

مواردی مانند لطمه وارد نمودن رسانه‌ها به استقلال، تمامیت ارضی، امنیت ملی و نظم عمومی نیز در برخی از قوانین داخلی کشورها به عنوان جرایم رسانه‌ای پیش بینی شده است که از جرایم مهم نیز به شمار می‌رود.

در قانون اساسی افغانستان در ماده 59 در رابطه به این موضوع چنین آمده است: "هیچ شخصی نمی‌تواند با سوء استفاده از حقوق و آزادی‌های مندرج این قانون اساسی، بر ضد استقلال، تمامیت ارضی، حاکمیت و وحدت ملی عمل کند."

افشای اسرار نظامی و جرایم ضد امنیت ملی

مادة 148 قانون جزا در مورد نشر اطلاعات مربوط به اسرار دفاعی به ویژه در حالت جنگ چنین حکم میکند:

"شخصی که در زمان جنگ عمداً اخبار، اعلامیه ها، اظهارات دروغ یا مغرضانه را نشر نماید یا عمداً به پروپاگند آمیز یا تبلیغ شفوی یا تحریری به هر وسیله که باشد، دست زند به نحوی که به قدرت دفاعی کشور یا عملیات نظامی قوای مسلح ضرر رساند و یا این که بین مردم هرج و مرج تولید نماید یا معنویات مردم را ضعیف سازد، به حبس طویل از ده سال کمتر نباشد، محکوم میگردد."

در ماده 240 آمده است:

” اشخاصی که عمداً اخبار، معلومات، بیانات کاذب، تبلیغات مغرضانه یا پروپاگندهای تحریک آمیز را به هر وسیله‌ی از وسایل که باشد نشر و پخش نماید که غرض آن اخلال امنیت، ایجاد وحشت و دهشت بین مردم یا رساندن ضرر به مصلحت و منفعت عامه باشد حسب احوال به حبس که از دو سال بیشتر نباشد یا جزای نقدی که از بیست و چهار هزار افغانی تجاوز نکند، محکوم می‌گردد.“

دعوت به فساد اخلاقی و نشر مطالب مغایر آداب عامه

مادة 236 قانون جزا

شخصی که مطبوعات، مخطوطات، رسم‌ها، سلایدها، کلیشه‌ها، مجسمه-ها، تصویرهای نقش شده اشاره‌های رمزی و سایر اشیاء و تصاویری که منافی کلتور و آداب عامه باشد، به قصد تجارت، توزیع، اجاره، عرضه یا الصاق سازد حسب احوال به حبس که از دو سال بیشتر نباشد و یا جزای نقدی که از بیست و چهار هزار افغانی تجاوز نکند، محکوم می‌گردد.

مادة 237 قانون جزا به تعقيب موضوع چنين مى پردازد:

"1. هرگاه جريم مندرج مادة 236 اين قانون از طريق جرايد يا روزنامه ها ارتكاب گردد، مدير مسئول و نويسنده به صفت فاعلين اصلي به مجرد نشر به جزاي پيشبيني شده آن محكوم مى گردد.

2. در تمام حالات مندرج مادة 236 اين قانون اگر فاعل اصلي جرم تشخيص شده نتواند، طبع کننده، توزيع کننده و عرضه کننده به صفت فاعلين اصلي جرم مجازات مى شوند.

توهین به اشخاص رسمی و ارزش‌های ملی

توهین به رئیس جمهور، مقامات دولتی، رییسان دولت‌های خارجی، نمایندگان رسمی کشورهای خارجی، پارلمان، قضاء، حکومت، اردو و ارزش‌های ملی چون ملت، بیرق، نشان دولتی جرم شمرده می‌شود.

در قانون جزای افغانستان در ماده‌های 241، 242، 243، 246 و 248 به این مسأله انگشت گذاشته شده است و برای هر کدام این جرایم جزاهای مختلف در نظر گرفته شده است.

مادة 241:

"شخصی که توسط یکی از وسایل علنی ملت افغان، بیرق یا نشان دولت افغانستان را توهین نماید، حسب احوال به حبس متوسط محکوم می-گردد."

مادة 242:

1. "شخصی که توسط یکی از وسایل علنی به رئیس جمهور اهانت نماید به حبس متوسط محکوم می گردد.
2. اگر جرم مندرج فقرة فوق در محضر رئیس جمهور ارتکاب گردد، مرتکب به حبس طویل محکوم می گردد."

مادة 243:

"اشخاص آتی حسب احوال به حبس قیصر یا جزای نقدی که از دوازده هزار افغانی بیشتر نباشد محکوم می گردند: شخصی که توسط یکی از وسایل علنی به رؤسای دول خارجی دشنام بدهد.

شخصی که توسط یکی از وسایل علنی به نمایندگان رسمی کشورهای خارجی در افغانستان به ارتباط وظیفه دشنام بدهد."

مادة 246:

"شخصی که توسط یکی از وسایل علنی مباحثات، جلسان سری پارلمان، حکومت، اردو، محاکم یا سایر مقامات دولتی را توهین نماید به حبس قصیری که از سه ماه کمتر و جزای نقدی که از سه هزار افغانی کمتر و دوازده هزار افغانی بیشتر نباشد یا به یکی از این دو جزا محکوم می‌گردد."

مادة 248:

شخصی که توسط یکی از وسایل علنی مؤظف خدمات عامه را به ارتباط اجرای وظیفه توهین نماید به حبس قصیری که از سه ماه کمتر و از شش ماه بیشتر نباشد و جزای نقدی که از سه هزار افغانی و شش هزار افغانی تجاوز نکند یا به یکی از این دو جزا محکوم می گردد.

شما چه فکر می کنید؟

